

**SAYIN CUMHURBAŞKANIM,
SAYIN KONUKLAR VE DEĞERLİ ARKADAŞLARIM.**

1943 yılından itibaren köklü ve güzel bir gelenek olarak, 1973 yılından bu yana da Yargıtay Yasası gereği sürdürülen bu anlamlı toplantılardan birini daha açıyorum.

Atatürkçü düşünce ve inanç etrafında elbirliği, gönül birliği ile barış, güvenlik ve huzur içinde idrak ettiğimiz bu mutlu günümüze yüksek huzurlarıyla onur veren aziz Cumhurbaşkanım ile mümtaz konuklarımızı Yargıtay adına derin saygı ile selâmlıyor, 1985 -1986 Adalet Yılı'nın Büyük Türk Milleti'ne hayırlı ve uğurlu olmasını yürekten diliyorum.

Bugün, adlî teşkilâtın, içinde bulunduğu güç koşullara, bunalıma varan sıkıntılara rağmen, yüksek görev aşkı, sınırsız özveri, üstün vatanseverlik örnekleri ile dolu ve insan gücünü aşan çalışmaları içinde geçen bir adalet yılını daha geride bırakmış bulunuyoruz.

Geçen yıl içinde sonsuzluğa göçen seçkin hâkim ve Cumhuriyet savcılarına, kutsal savunma görevini başarı ile sürdürmüş avukatlara, diğer adalet görevlilerine ve ayrıca adaletle uzaktan yakından hizmet etmiş olanlara Tanrı'dan bol rahmet diler; gerek yaş sınırı ve gerekse kendi istekleriyle emekli olan değerli meslektaşlarıma, unutulmaz hizmetlerinden dolayı şükranlarımı ve yeni yaşamlarında sağlık, esenlik ve mutluluk dileklerimi sunarım.

DAHA ADALETLİ BİR DÜNYA İÇİN

Yaşadığımız bu dönemde, uluslararası ilişkilerin yoğunlaşmasına, bölgesel kuruluşların etkinliklerinin artmasına ve hemen her alanda uluslararası işbirliğine rağmen ne yazık ki dünyamız, kendisini cehenneme çeviren, büyük acılar içinde kıvrınmasına neden olan ikinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden bu yana hâlâ insanlığın aradığı ve özlemini çektiği adaletli bir barış ortamına, huzura ve refaha ulaşamamış; bu kez de bölgesel savaflara, sınır ve kural tanımayan acımasız terör ve şiddet olaylarına sahne olmuştur.

Özellikle de son zamanlarda Bulgaristan Devleti'nin, bizzat kendi Anayasasındaki hükümleri, insan hak ve özgürlüklerini hiçe sayarak Türk azınlığına reva gördüğü hukuk, ahlâk ve insanlık dışı baskı ve davranışlar büyük Milletimizi ve insanlık âlemini derin bir eleme ve kaygıya boğmuştur.

Dünyaca, insan haklarının kutlandığı ve savunulduğu bir yılda **insan için doğal sayılan ve insanlık onurunun koşulu olan bu değerler** ne yazık ki günümüzün hâlâ en güncel sorununu teşkil etmektedir. Geçirilen türlü deneylerle görüldü ki, insan hakları ve özgürlüklerinin evrensel bir saygıya ve güvene kavuşturularak tanınması ve yaygınlaşması, **dünyada adaletin de, barışın da temel koşuludur.** Bu konuda yapılan yoğun çalışmalara ve hatta bazı mutlu gelişmelere rağmen **bu günün insanı ne yazık ki çoğunluğu ile yoksulluktan, korkudan ve özellikle de insanlık tarihi için utanç kaynağı olan "açlık nedeniyle ölüm"den kurtarılamamış, sürekli güveni elde edememiş;** özetle belirtmek gerekirse, **uygar bir dünyada insanca yaşamının mutluluğuna erişememiştir.** En önemli olarak ta, dünyamız ile birlikte insan türü, varolmakla, yine kendi başarılarından kaynaklanan bir yok olma çıkmazına düşmüş; insanın fen ve bilim alanındaki üstün başarısı, aynı zamanda kendi

yıkımının da kaynağı olma eğilimi göstermiştir.

Sanıyorum ki, **hakın ve adaletin egemenliği düşüncesi, bütün dünya devletlerinin, devletlerarası yaşamın tek ve değişmez ilkesi ve amacı olarak kabul edilip benimsenmedikçe; dünya barışını ve ekonomik-kalkınmayı engelleyen "silahlanma yarışı" silahsızlanma bilincine dönüşmedikçe; insanlık dışı her türlü baskı ve eylemlere karşı bütün devletlerce ortak ve etkin tavır alınmadıkça,** dünya, daha uzun yıllar korkunç sancılar içinde kıvranacak, milletler büyük huzursuzluklarla dolu günler yaşayacaklardır.

Şu anda en içten dileğim, yeni kuşakların, insan hak ve özgürlüklerine saygılı, daha uygar, daha ileri, daha âdil bir dünya yaratabilmenin sorumluluğunu ve bilincini yüklerinde hissederek, böyle bir dünyada yaşama şansına sahip olmalarıdır.

Çünkü artık insanlar bugün, uzay çağının maddi olanaklarından daha çok, sevgi dolu, adaletli ve barışçı bir dünyaya hasret ve ihtiyaç duymaya başlamışlardır.

Sayın Cumhurbaşkanım,

Her Adalet Yılı'nın başlaması dolayısıyla yapılan bu anlamlı toplantıların başlıca amacı bir yandan toplumla Yargıtay arasında varolan güven ilişkisinin yaşatılması; öte yandan, adına adalet dağıttığı Milletiyle bütünleşerek, geçmiş Adalet Yılı içerisindeki çalışmalara ilişkin bilgileri bir arada gözden geçirmek, böylece yargının sorunlarını ve geleceğe dönük adalet hizmet ve faaliyetlerinin daha mükemmel, daha kusursuz işlenmesini sağlayacak önlemlerin ne olması lâzım geldiğini ortaya koymaktır. Çünkü inanıyorum ki, iyi sonuçlara daima gerçekleri dile getirmek ve gerekli önlemler alınmakla varılabilir. Bir büyük hukukçu, bir büyük Adalet Bakanı rahmetli Mahmut Esat Bozkurt'un özdeyişi ile, "gerçekleri, bunlar aleyhimize de olsa olduğu gibi ortaya koymak bizim belli başlı kuvvetimizdir. Saklamak, korkmak yalnız zayıfın huyudur".

Nitekim Atatürk'te yaşamı boyu daima gerçekleri dile getirmiş ve bir toplumun gerçekleri dile getirmek ve tartışmakla yüceleceğine olan inancını her fırsatta vurgulamıştır. O'nun "gerçekleri konuşmaktan çekinmeyiniz" demesi, kuşkusuz Türk Toplumunu duyarlı ve medeni cesaretle güçlenmiş olarak görmek istemiş olmasındandır.

Çünkü, Devlete ve Cumhuriyete sahip çıkmak, sırasında öz eleştiri yapmakla, sorunları açık yüreklilikle dile getirmekle, daha iyi bir yönetim, daha âdil bir hukuk düzeni daha mutlu bir toplum için çareler ve çözümler önermekle mümkündür.

Sorunların bilinmesine rağmen bunları dile getirmekten kaçınmak, çözüm yollarını önermemek ve zaman içinde devletin denge unsuru olan bir kuruluşun eridiğini göre göre büyük bir suskunluk içine girmek, affedilecek bir davranış değildir. Devlet hepimizindir ve onu ancak gerçekleri konuşarak ve yapılması gerekeni yaparak yüceltebiliriz.

TÜRK HUKUK DEVRİM!

Aziz Cumhurbaşkanım,

Her milletin yaşamında onu yönlendiren, toplumu temelinden etkileyen, ona yeni ufuklar açan, etkisini sonsuza dek sürdürecektir olan nadide ve gurur verici olaylar vardır. **Yüce Atatürk'ün önderliğinde ve milletle bütünleşerek yürütülen KURTULUŞ SAVAŞI ile siyasal, sosyal ve eğitsel alanda gerçekleştirilen**

DEVRİMLER, büyük Milletimiz için bu tür değer taşıyan müstesna olaylardan biridir.

Gerçekten, Kurtuluş Savaşı'nın bitiminden bu yana Türkiye'de çok önemli yapısal değişiklikler oldu, her alanda gelişmeler birbirini izledi. Ama hemen belirtmek gerekir ki, **bütün bu ileriye dönük atılımların temel taşı HUKUK DEVRİMİ'dir. Çünkü hukuk, genelde bir dünya görüşünün, özelde bir ülkenin hem temeli, hem de çerçevesidir.**

Atatürk ve Devrimleri incelendikte, O'nun en güç koşullar altındaki mücahedelelerinde ve bütün girişimlerinde daima hukuka saygıyı görmemek mümkün değildir. Atatürk, gerek Kurtuluş Savaşı'nı ve gerekse Devrimleri, daima, oluşturduğu hukuksal koşullar altında ve genel hukuk kurallarına uygun olarak gerçekleştirmiştir. O, daima güçlü bir hukuk düzenini savunmuş, daima hak ve adaletten yana olmuş ve özellikle yönetimin bu temele dayanması halinde yüceliğe ve uygarlığa erişeceğini her fırsatta vurgulamış; güçlü devletin her yönden güçlü bir hukuk düzeni temeline dayanması halinde varolabileceğini yaşamı boyunca savunmuştur.

Yüce Atatürk'ün hukuka ve hukuk reformuna bu kadar büyük önem vermesi sebepsiz değildir. **Çünkü her devrim gücünü ve kalıcılığını güçlü bir hukuk düzeninden alır.** Bu nedenle Hukuk Devrimini, diğer Devrimlerin bir sentezi, özellikle de güvencesi olarak değerlendirmek asla yanlış olmayacaktır. **Kaldı ki Atatürk Devrimleri ile hukuk arasında, belki de hiçbir-devrimde görülmeyen yakın ve organik bir bağ vardır. Bu bağ, devrimlerin geliştirilmesi ve korunması bakımından günümüzde de devam etmektedir.** Devrimlerin uygulanışı geniş ölçüde hukuka dayanmıştır. **Atatürk, Türk Toplumunu çağdaş uygarlık düzeyine çıkarmak, toplumu yenileştirmek ve ileriye götürebilmek için hukuku, dolayısıyla yasaları en uygun ve doğru bir araç olarak görmüştür.** Atatürk, Türk Toplumunun uygar milletler arasında lâıyk olduğu yeri alabilmesinin ön şartı olarak hukukun dine ve yazığa dayanan inanç düzeninin kurul ve kurumlarına değil, akla, çağdaş bilim ve yaşama dayandırılması gerektiğine inanıyor **ve Devrimlerin en yüce hukukî kurumu olan GENÇ TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN, modern devlet kavramıyla bağdaşabilecek LÂİK YASALARA İHTİYACI OLDUĞUNU BİLİYORDU.** Bunun içindir ki O, daima hukuk kurallarını, değişen yaşam koşullarına ve ihtiyaçlarına uyduran bir sistemin gerekliliğini vurgulamış ve her fırsatta çağdaş hukuka bağlılığını ve dinamik bir hukuk düzenine duyduğu özlemi dile getirmiştir.

İftiharla ve şükranla belirtmeliyim ki, Türk Yargıtay'ının, Türk hâkimi ile bilim adamları ve hukukçularının, Hukuk Reformunun toplum tarafından benimsenip özümlemesinde ve özellikle de yabancı memleketlerden alınan yasaları ulusal bünyeye uydurmakta gösterdikleri üstün ve dikkate değer başarı her türlü övgünün üstündedir. Bu değerli insanlar, memleketimize özgü sorunları, gözlemlerinin sonuçlarını, gerçek anlam ve niteliklerini bozmadan Atatürk ilkelerinin çağdaş ve yapıcı potasında eriterek istenilen senteze ulaşmış ve **bu yolla Atatürkçü çizgide ve bilimsel anlamda ayrı ve bağımsız bir TÜRK HUKUKU meydana getirme güçlülüğünü göstermişlerdir.**

Mukayeseli hukukla uğraşanların dahi takdirini kazanan bu sonuç, Türk hukukçularının üstün nitelik ve yeteneklerinde aranmalıdır.

Sayın Cumhurbaşkanım,

Takdir buyurursunuz ki hukuk, toplum hareketlerini yakından izlemek, toplumdaki hızlı gelişme ve yenileşmelere cevap vermek ve dolayısıyla kendini, sürekli bir gelişim içinde olan sosyal ve ekonomik yapıya uydurmak zorundadır. Bugün gerçekten, Atatürk Devrimleri'nin ve çağdaş Türk Hukukunun yardımıyla, istekleri ve özelemleri uygar toplumlara denk yeni bir Türk Toplumunu oluşturmuştur. **Türk toplumu sosyal yönden hızlanmış, ekonomik yönden ise değişmiştir. Artık her Türk insanı onurlu bir yaşam tarzı ile sosyal adalet istemektedir. Bu istek, Atatürk'ün gerçekleştirmeyi arzuladığı, çağdaş olma isteminin bir sonucudur.**

Ancak, geçmiş uzun dönemde hukuk düzeni ile kalkınma süreci arasında ne yazık ki bütünleşme sağlanamamıştır. Meselâ; uzun yıllar önce değiştirilmesi gereken faizle ilgili bir iki madde hükmünü ancak yarım yüzyıl sonra değiştirebilen, 1800'lü yıllarda çıkarılmış olup çağın gerisinde kalan yasa ve tüzükleri yürürlükte tutan, zamanın akışı ve çağın değişiminin sebep olduğu aşındırmalara karşı, bunları giderecek gerçekçi düzenlemeleri zamanında yapamayan ve özellikle de adalet hizmeti aksayan bir hukuk düzeninin, toplumun yapısına ve dinamiğine ayak uydurduğu söylenemez. Bugün yaşanan sıkıntılar, çekilen sancılar, yeni sosyal yapının ve ekonomik gelişmenin gereği olan hukuk ve ahlâk düzenini şekillenmesindeki gecikmedir.

İşte soruna bu açıdan bakılınca, ortaya çıkan yeni ihtiyaçlar ve beklentiler, hukukta çağdaşlaşma sürecinin devamı için yeni atılımları ve dolayısıyla yasaların ulusal yaşantımıza göre yeniden ve hızla biçimlendirilmesini gerekli kılmaktadır ki, hergün tanık olduğumuz yeni bir düzenlemeye gidiş, bizlere, hukuk düzeninde yeni ve köklü bir değişim ve oluşumun başladığını müjdelemektedir. 12 Eylül'den bu yana yurdumuz bu mutlu olayı yaşamak tadır.

Özellikle, 8 Temmuz 1985 gününden geriye doğru birbuçuk yılda idarî adlî, sosyal ve ekonomik yapı ile ilgili olarak yetmişüçü kanun hükmünde kararname olmak üzere toplam 2119 kararname ile 253 adet yasanın yürürlüğe girmesi son derece sevindirici bir olaydır.

YARGISAL FAALİYET VE HÂKİMLİK MESLEĞİ

Ancak, hemen belirtmeliyim ki, hiç bir hukuk düzeni, tüm hukuk sorunlarını çözmeyebildiği iddiasında bulunamaz. Yasa koyucunun hiç düşünmemiş olduğu yeni bazı durumlar da ortaya çıkabilir. Hatta bazı hallerde yasa koyucu bilerek ve isteyerek, bilinçli bir biçimde eserini kendi bünyesinde eksik bırakabilir. Bu olgu, yazılı hukukun, doğmuş veya doğacak, yaratılmış ya da ileride yaratılacak her türlü hukuksal ilişkiyi düzenleyebilecek mükemmellikte olamayacağı düşünce ve gerçeğinin bir sonucudur. Kaldı ki insan yapısı olan herşeyde olduğu gibi, insan yapısı olan yasaların bünyesinde de çeşitli hata ve eksiklikler bulunabilir; bu da doğaldır. Şu halde, yürürlükteki hukuk ne kadar karmaşık, ne kadar eskimiş veya toplumsal yaşama ne kadar az uygun ise; bir başka anlatımla toplum, hukuksal çerçeveyi ne kadar çabuk aşıyorsa, yargısal faaliyete, yani iyi bir uygulamaya duyulacak ihtiyaç o kadar fazla olacaktır.

Çünkü, gerçek adaleti, dolayısıyla bir milletin kaderini hukuk normlarının değil, insanların dağıttığı ve belirlediği asla unutulmamalıdır. Bu insanların başında hâkimler gelmektedir. Bu bakımdan hukukun ilerlemesinde, özellikle hukuk devleti uygulamasında mahkeme kararlarının yapıcı rolleri büyüktür. Toplumların adaletli bir

düzene ulaşması.yürürlükteki hukukun arzulanan düzeyde gelişmesinin yanı sıra, hâkimlerin kararlarındaki isabete bağlıdır. En mükemmel bir yasa, kötü bir uygulayıcı yüzünden, büyük yıkıntılara neden olur. Adalet yoluyla, hâkim eliyle yapılan haksızlık ise, diğer kamu görevlilerinin işlediği haksızlıklardan daha korkunç ve açtığı yara daha da derindir.

Bu itibarla yargısal faaliyetin, diğer kamu görevleri arasında seçkin bir yeri vardır. Çünkü yasalar, olaylar gibi dinamik değildir. Yaşam, en güçlü yasa koyucudan daha yaratıcıdır. Yasaların toplumsal ve ekonomik oluşumu yakalaması hiçbir zaman mümkün olmadığına göre, aradaki mesafeyi kapatacak ve yasalara esneklik ve canlılık verecek olan, onları uygulama durumundaki hâkim ve uygulama sonucu meydana gelen içtihatlarıdır. Bunun içindir ki, yasalarda mevcut genel ve soyut nitelikteki kuralların, toplum ihtiyaçlarına ve yaşamın türlü evrim ve oluşumlarının gereklerine uydurulabilmesi, bu yüce görevi yükümlenen hâkimlere, **kural yaratmaya varan geniş bir yetki tanınmasını zorunlu kılmıştır ki, hâkimi, diğer kamu görevlilerinden ayıran en önemli özellikte budur.**

HÂKİMDE BULUNMASI GEREKEN NİTELİKLER

Aziz Cumhurbaşkanım,

Çok yalın hatlarıyla belirtmeye çalıştığım yargısal faaliyet, yani adalet dağıtma görevi, son derece güç bir zihinsel çalışmayı gerekli kılmaktadır. Hâkim de insandır ve yaşadığı toplumun bir ferdidir. Ne var ki O, doğruyu yanlıştan gerçeği gerçek olmayandan ayırması gereken bir kişidir. Hâkim, bütün toplumsal niteliklerinin üstünde ulu bir şuurdur. O, kendisini ve çevresini tanıma yeteneği bulunan, kendi egoizmini, kendi eksikliğini yok eden, devletine bağlı ve onun gücüne inanmış bulunan bir fedakârlık ve fazilet simgesidir.

Adalet hizmeti, buna kendini adayanlardan bağımsızlık, özgür düşünce, tarafsızlık, yeniliğe ve doğruluğa açık bir zekâ ister. **Hukuku gerçek kılmak, adaleti gerçekleştirmek için yılmadan, usanmadan çaba gösterecek bilgili, ahlâklı yasalara ve vicdanına bağlı erdemli hâkimler, sadece milletin değil, devletin de güvencesidir.**

Hâkim, yasaların ruhu ile ünsiyet peyda etmek zorundadır. Bu da bir kültür, bir hukukî terbiye sorunudur. Hukuk ilmi ve ahlâk hukukçunun olgunlaşmasının temelidir. Bir hâkimin mesleğinin uzmanı olması, adaletin gerçekleşmesinin şartlarındandır. **Akıl ve mantık yeterli rehber değildir. Uzmanlık derecesinde ilim ve bilgiye dayanmayan hükümlerde adaletin varlığı kuşkuludur.**

Benzetme yapmak gerekirse hâkim de tıp adamları gibi zor ve uzun bir sürede meslekî olgunluğa kavuşabilmektedir. Onun için yaratılması son derece zahmetli olan bu değerlerin yetiştirilmesi, korunması, elde tutulması için Devletimizin de hiçbir fedakârlıktan çekinmemesi gerekir. **Özellikle hâkimini arzulanan düzeyde yetiştiremeyen, ona adaleti gerçekleştirmesini sağlayacak olanakları yaratmayan, gerekli çalışma ortamını hazırlamayan ve önündeki engelleri kaldırmayan devletin, adalet hizmetlerinden şikâyete asla hakkı yoktur.**

Takdir edileceği gibi, her kuruluşun amacına uygun olarak işlemesi, başarılı olması, o kuruluşa ruh ve anlam veren insan unsurunun kusursuz oluşuna bağlıdır. Nitelik ve nicelik yönünden arzulanan düzeyde bir kadronun oluşturulmamış bulunması halinde, o kuruluşun amacını gerçekleştirmesi düşünülemez ve

beklenemez. Görülüyor ki, yasaları da, kurumları da işleten insan unsuru her sorunun kaynağında ortaya çıkmaktadır. Çözüm için de yine bu kaynağa inmekten ve en büyük yatırımı bu kaynağın gelişmesi, yücelmesi doğrultusunda yapmaktan başka, çıkar bir yol yoktur. Çünkü, Batı'nın akılcı ve araştırmacı anlayışı ve teknolojik gelişmesiyle yetiştirilecek, ulusal birlik ve beraberlik ruhu ve bilinciyle donatılacak güçlü ve güvenilir Türk insanı ve dolayısıyla Türk hâkimi, büyük Devletimizin geleceğini ve güvencesini teşkil edecektir. .

Sayın Cumhurbaşkanım,

Büyük bir üzüntü ile belirtmek istiyorum ki bugün, Türk hâkiminin, yerine getirdiği hizmetin yüceliği ve önemi ile koşut bir eğitimden geçtiği ya da geçirildiği asla söylenemez. Bu bakımdan (Hâkim ve Savcı Adayları Eğitim Merkezi Kuruluş ve Görevleri) Hakkındaki 3221 sayılı Yasayı bu konuda çok olumlu bir atılım olarak değerlendiriyor ve eğitim merkezinin bir an önce faaliyete geçmesini, hâkimlik mesleğinin geleceği bakımından son derece yararlı görüyoruz.

HÂKİMLİK MESLEĞİNİN BUGÜNKÜ DURUMU

Yeri gelmişken burada çok önemli gördüğüm bir konuya özellikle değinmek, yetkili ve sorumlu kişilerin dikkatlerini bu konuya çekmek istiyorum. Bu sorun ilk olarak 1945 - 1946 Adalet Yılı açış konuşmasında dile getirilmiş ve o günden bu güne daima tekrarlanmış, hatta hâkim kadrolarında giderek çoğalan boşalmalardan duyulan kaygı her fırsatta vurgulanmıştır. Ne yazık ki bugüne kadar ne hâkimlik mesleğine kaynak sağlayacak ve ne de mesleğe yönelmeyi özendirerek bir sistem kurulamamış, böylece mesleklerin en onurluları arasında yer alan hâkimlik, yıllar boyu süregelen teşhis hatası ve ihmaller yüzünden itibarını kaybetme tehlikesi içine düşmüştür. Bugün hâkim kadrolarında tehlike boyutlarına varan boşalmalar, adalet hizmetinin geleceği yönünden bizleri ciddi endişeye sevketmiştir.

Adalet Yılı açış konuşmama esas olmak üzere Adalet Bakanlığı'ndan aldığım resmî verilere göre, teşkilâttaki hâkim kadrosu 4278, Cumhuriyet savcı kadrosu da 2603 olmak üzere 6881'dir.

1984 yılında Askerî Yargıtay ile Sıkıyönetim Mahkemelerinde görev yapan hâkim ve Cumhuriyet savcıları hariç münhal hâkim adadi 899 ve münhal Cumhuriyet savcısı adedi 642 olmak üzere toplam olarak 1441 iken; bu, rakam 1985 yılında (yine aynı mahkemelerde çalışan hâkim ve Cumhuriyet savcıları hariç) 540 artarak 1981 rakkamma ulaşmıştır.

241 ve 243 sayılı Kanun Hükmündeki Kararnamelerin hâkim maaşlarında önemli sayılacak oranda artış sağlamasına rağmen, çözümlenin giderek artması ve hâkim adayı kadrolarından 463 adedinin hâlâ münhal bulunması son derece düşündürücüdür. Bu çarpıcı tablo, ileriki yıllarda münhâllerin giderek artıp daha büyük boyutlara ulaşacağını göstermektedir.

Geçen Adalet Yılı açış konuşmamda da özellikle değindiğim veçhile, hâkimlik mesleğine karşı gözlemlenen bu isteksizlik, mesleğin artık hiç bir çekici yönünün kalmayışından kaynaklanmaktadır. Mesleğin az yukarıda arzutmeye çalıştığım özelliği ve herşeyden önce diğer kamu görevlilerinden farklı olan yapısı gözönüne alınıp maddî ve moral olanaklar yönünden son derece çekici ve özlenir hale sokulmadıkça ve 1970'li yıllara kadar uygulanıp fevkalâde sonuç alınan leyli ve yarı leylilik ya da bu sisteme koşut karşılıklı veya karşılıksız burs ve zorunlu hizmet, ayrı yurt olanakları

yaratılmak suretiyle hukuk fakültelerinin daha ilk sınıflarından kaynak sağlanmadıkça, yürürlükteki şart ve olanaklarla ve etkinliğini kısa bir süre içinde kaybedecek önlemlerle hukukçuların bu mesleğe yönelmelerini ve meslekte olanların da ayrılmıyacaklarını ummak, gerçekleşmesi olanağı bulunmayan bir beklentiden öteye geçemeyecektir.

ADALET HİZMETİNİN GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU

Sayın Cumhurbaşkanım,

Bugün yargının çalışması son derece ağır ve olumsuz koşullar altında yürütülmekte ve dolayısıyla adalet gecikmektedir. **Geciken adaletten ve pahalı adaletten doğan yakınmalar giderek artmaktadır. Geciken adaletten, haklı olarak sadece toplum değil, içinde bulunduğu tüm olanaksızlıklara rağmen, çok kez gecesini gündüzüne katarak sağlığı pahasına adaleti gerçekleştirmeye çalışan değerli ve onurlu hâkimlerimiz de yakınmakta ve büyük üzüntü duymaktadırlar.**

Gerek yürürlükteki hukukun yetersizliği ve karmaşıklığı, gerek kadrolarda tehlike boyutuna varan boşluklar ve olumsuz çalışma koşulları, gerekse nüfus artışı, sağlıksız kentleşme, teknolojik gelişmeler ve sosyal ihtiyaçlar nedeniyle çoğalan davalar yüzünden bugün yargı teşkilâtı, taşımakta güçlük çektiği bir yükün altında ezilmekte, bunun doğal sonucu olarak adalet hızlı çalışmamaktadır.

Oysa, **dürüst, etkin, sür'atli ve ucuz bir yargılama sistemi içinde adaletin dağıtılması faaliyeti, Devletin öz varlığının da güvencesidir. Vatandaşa hak arama özgürlüğünü kullanması konusunda gösterilecek kolaylık ve özellikle hâkimlerin sür'atle verecekleri kararlardaki doğruluk, adalet cihazına güveni ve inancı artırır; bu duygunun yaşatılması ve yaygınlaşması suretiyle de Özlemi çekilen hukuka uygun devlet yaşamı sağlanır. Adalet ve hukuk anlayışını geliştirebilen bir toplum, kendi içinde eksiklikleri azaltmak, erdemleri çoğaltmak yolundaki toplumdur. Toplumdaki ilkeliklerin de, yüceliklerin de izini, adalet ve hukuk anlayışlarında görmek mümkündür, insan ilişkilerindeki çağdaşlığın, başkalarının hakkına saygının, insanlara haksızlık yapmaktan sakınma özeninin bir yansımasıdır adalet.** Adalet duygusuyla bilinçlenmiş, yasalara ve hukuka saygılı bir toplum, ancak güçlü bir hukuk düzeninin var olduğu, adalet hizmetlerinin aksaksız yürüdüğü bir ortamda yeşerir. Unutulmamalıdır ki, bir ülkede gerçek ekonomik kalkınma, ancak adalet işlerinin aksamadan yürütülmesine bağlıdır. Adalet işlerinin aksak gittiği bir ülkede, sürekli bir ekonomik refah görülmemiştir ve görülemez. Adaletin yavaş işlemesi, hiç kuşkusuz toplumun hızını keser sosyo-ekonomik kalkınmasını yavaşlatır, hukukun gelişmesini önler ve en önemlisi de yargısal yolların dışında soruna çözüm aramak isteyenlerin cesaretini ve girişimini artırır. Oysa, toplum halinde yaşayan bireylerin haklarını bizzat aramalarının doğuracağı yıkıcı karmaşayı, anarşiyi önlemek için hukuk devletinin elindeki tek silâh, bağımsız, tarafsız, etkin ve haklar dengesini gözetken yargı gücüdür ve onun dağıttığı adalettir. **Bir memlekette adalet kudretini ve onurunu kaybederse derhal toplum, adı ne olursa olsun o düzene karşı umudunu yitirir, sosyal bağ kopar. Çünkü, adaleti bulamamış bir insan kötümserdir, yaradılışı gereği isyancıdır. Adalete olan inancını yitirdiği için toplumla ve devletle olan bağları gevşemiş ya da kopmuştur; geleceğini karanlık görmektedir, insanlık ve**

vatandaşlık onuru yaralanmış böyle insanlardan oluşan bir toplum elbette güçsüzdür, birlik ve beraberlikten uzaktır. **Eşitlik prensibinin sarsıldığı, vicdanların adalet fikrine kapandığı bir ülkede kardeşlik duygularının gelişmesi de beklenemez.**

Bu gerçeği bildiğimiz için bizler, yargının haklı ya da haksız bir eleştiriye uğramaması, toplumsal yapının, devlet bütünlüğünün, iç barışın, ulusal birlik ve beraberliğin en önemli âmili yargı gücüne ve mahkeme kararlarına olan güven ve saygıya en küçük bir gölge düşmemesi için, yargının bütün sorunlarının bir bütün olarak ele alınıp, hizmetin amacı doğrultusunda ve en üst düzeyde çözüme ulaştırılmasını bekliyor, böylece yargının yeni ve ideal bir yapıya kavuşturulmasında büyük yarar görüyoruz.

YARGI BAĞIMSIZLIĞI VE HÂKİM GÜVENCESİ

Sayın Cumhurbaşkanım,

Tarih boyunca, özgürlüklerin güvencesinin ne olduğu araştırıldığı takdirde, bunun adalete üst düzeyde güvence sağlamakla mümkün olduğu görülür. Tarihte Türk Devletleri, adaletin bağımsızlığı ve yargı organlarının güvenliği ve saygınlığı oranında güçlü olmuşlardır, İstanbul Fatih Sultan Mehmet, güçlü bir adalet teşkilâtı sayesinde büyük Osmanlı İmparatorluğu'nu kurabilmiş; büyük hükümdar Kanunî Sultan Süleyman da **adaletin sözünün padişah otoritesinden üstün olduğu** gerçeğini benimsediği için dünyanın en âdil ve dolayısıyla en güçlü devletini yaratabilmiş!! Ne var ki o büyük imparatorlukta adaletin bağımsızlığı zedelendikçe, adalete güven sarsıldıkça, imparatorluğunun gücü ve dünyadaki etkiliği de sarsılmış ve zaafa uğramıştır.

Anayasamızın 9, 138 ve 139. maddelerinde kaynağını bulan **yargı bağımsızlığı ve hâkim güvencesi**, sadece yargıya ve hâkime tanınan bir imtiyaz değildir. Aksine **toplumun bütün kesiminin, demokratik düzenin ve giderek devletin bir güvencesidir**. Amerika Cumhurbaşkanı Jefferson'un bir dostuna yazdığı ünlü mektup bütün bilimsel yapıtlarda yer alır. Jefferson bu mektubunda şöyle diyordu: "... **Yasaların, faziletli ve bağımsız hâkimler eliyle uygulanması, bizi Anayasanın vermediği yetkileri kullanma tehlikesine ve hatasına karşı koruyacaktır...**". Bu bakımdan yargı bağımsızlığı ilkesi sözcük olarak Anayasada ve yasalarda değil, bir kavram olarak düşüncelerde ve uygulamalarda egemen olmalıdır. Çünkü, **yargı görevinin ve yargısal denetimin etkin biçimde işleyebilmesi ve gerekli olan hukuki güvenliği sağlayabilmesi, bağımsız ve güvenceli mahkemelerin varlığı ile mümkündür.**

Bugün mevcut düzenlemeye göre, yargı bağımsızlığı ve hâkim güvencesinin gerçek anlamda var olduğunu söylemek çok güçtür. Bu itibarla geçen Adalet Yılı konuşmamda da belirttiğim gibi, bütün dileğim, Cumhurbaşkanının başkanlığını yapacağı ve O'nun bulunmaması halinde Adalet Bakanı tarafından temsil edilecek bağımsız bir Hâkimler ve Savcılar Kurulu'nun bütün koşulları ile gerçekleşmesi olacaktır.

ÜST MAHKEMELER NEDEN KURULMALIDIR.,

Yeri gelmişken kısaca temas etmek istediğim bir önemli konu da üst mahkemelerin kuruluşu ile ilgilidir.

Ülkemizde istinaf derecesinin yani üst mahkemelerin bulunmaması nedeniyle

Yargıtay'ın sürekli biçimde bir derece mahkemesi gibi çalıştığı, oysa görevinin **hukuk yaratmak ve yurt düzeyinde içtihat birliği sağlamak** olduğu, hemen bütün bilim adamlarının ve hukukçuların ortak görüşüdür.

Gerçekten, hukuk ve içtihat birliğinin sağlanması, hukukun doğru ve eşit uygulanması, bizim temyiz sistemi açısından da esas amaçtır. Çünkü, Yargıtay hukuk sorunlarını çözümler; olgu sorunları onun yetkisi dışındadır. Bu ' genel ilke nedeniyledir ki, mahkeme kararlarının yüksek bir mahkeme tarafından denetlenmesi sorunu, bugün artık her ülkede bir Yargıtay'ın varlığı ile çözümlenmiş bulunmaktadır. Ne var ki, mahkeme kararlarına saygı ve güven duyulması yargı organlarına başvurmuş kişilerin sübjektif, salt duygu-^ sal, keyfî kararlarla karşı karşıya kalmamaları için, sadece Yargıtay'ın varlığı artık yeterli değildir. Temyiz aşamasından önce, davanın hem maddi ve hem de hukukî açıdan doğru olup olmadığını irdeleyen bir yasa yolu aşamasına daha gerek vardır. Çünkü adli yanılğı, yalnız hukuk,? tanıda ve uygulamada değil, maddi olguların tespitinde de ortaya çıkabilecektir. Üstelik maddi olgulardaki yanılğı, hukuki yanılğıya neden olacağı için daha da tehlikeli bir durum yaratacaktır. O halde, verilen hükmü, hukuk ve kurallar açısından inceleme öncesinde ve işin başında bu tehlikeyi önlemek zorunluğ u vardır. **İşte üst mahkemeleri yaratan gerçek neden budur.**

Günümüzde üst mahkemeler, zengin yargılama şeması içinde adalet örgütünün **(yasayolu aşamasında)** vazgeçilmez bir ögesi olmuşlardır. Amaç, yasayolu evresini zenginleştirerek, uyuşmazlık konusu olayı bütünüyle ve **toplu yargı ilkesine** dayalı, daha tecrübeli hâkimlerden oluşan, yerel etkilerden uzak ve daha yüksek düzeyde bulunan ikinci bir yargı organının süzgecinden geçirerek ve bu yolla adlî yanılğaları azaltarak, hem ilgililer ve hem de çağdaş toplumun ve devletin temeli olan adalet için güvenç ve inanç sağlamaktır. **Bu bakımdan Ülkemizin iki katlı adalet dağıtımından, sür'at kaygısıyla ya da personel eksikliği ve bütçe mülahazasıyla yıllarca yoksun bırakılması, gerisinde uzun bir tarih birikimi saklayan bu sistemi yaralamakla kalmamış, özellikle Yargıtay'ı da öz amacı doğrultusunda işlemez duruma sokmuştur. Görülüyor ki, üst mahkemeleri kurmaktan amaç, güvenceli bir adalet sağlamaktır; yoksa Yargıtay'ın işini azaltmak değildir. Bu mahkemeleri kurma ve işletme koşulları iyi yerine getirilirse, Yargıtay'ın işi de doğal olarak kendiliğinden azalacaktır, işte Yargıtay bu nedenlerle, güvenceli bir adalet için üst mahkemelerin gerekliliğine inanmaktadır.** Yeterince kurulması gereken bu mahkemeleri iyi işletecek koşulları yaratmak ise, yargının değil, kuşkusuz yürütme organının görevidir. Ülkemiz, 1920'lerin çok uzağındadır ve lâik öğretimden geçmiş yeter sayıda hukukçuya sahiptir. Özendirici koşullar yaratılırsa üst mahkemelerin işletilmesinde güçlük çekilmeyecektir.

Bu itibarla biz, bu hayırlı girişimi Türk Yargı Sisteminde olağanüstü bir aşama olarak değerlendirmekten de öte, yargının bu güne kadar çözüleme-, yen bir çok sorunlarına da köklü bir çözüm getirecek önemli bir fırsat, bir silkiniş olarak görüyor ve yürekten destekliyoruz.

241 VE 243 SAYILI KANUN HÜKMÜNDEKİ KARARNAMELER

Sayın Cumhurbaşkanı,

241 ve 243 sayılı Kanun Hükmündeki Kararnamelerin personel hukukumuzda önemli değişiklikler ve ilkeler getirdiği, dolayısıyla memurlarla diğer kamu görevlileri

meyanında hâkimlere de bazı olanaklar sağladığı inkâr edilemez. Ne var ki yapılan her köklü atılımda olduğu gibi, bu yeni ve gerçekten övgüye değer değişikliklerde de temelde yapılan teşhis ve değerlendirme hataları yüzünden kaynaklanan bazı sorunların ve rahatsızlıklarını bulunduğu da bir gerçektir. Anılan Kararnameler bir yandan yüksek yargı organları arasında ötedenberi var olan eşitliği bozmakla kalmamış, en önemli olarak da yargı organlarının bizzat kendi üyeleri arasındaki dengeyi ve eşitliği de zedelemiştir.

Oysa, Anayasamızın **Başlangıç** bölümünde de açıkça vurgulandığı gibi, YASAMA, YÜRÜTME ve YARGI sıralamasının ve dolayısıyla kuvvetler ayırımının **üstülük sıralaması anlamına gelmediği** tartışmasızdır. Bunun gibi, Anayasamızın Üçüncü Kısmının Üçüncü Bölümünde YARGI başlığı altında yer alan 146 ve onu izleyen maddelerindeki harflerle gösterilen sıralama dahi, aynı düşünce istemi karşısında üstünlük sıralaması anlamında kabul edilemez.

Yüksek mahkemeler üyeleri arasında gerek protokol ve gerekse statü bakımından ayırım yapmak ve özellikle aynı mahkeme üyelerini bir derecelendirmeye tabi tutmak herşeyden önce Anayasada deyimini bulan yargıda denklik ve eşitlik ilkesini zedeler ve yargı fonksiyonuna ters düşer.

Yüksek yargı organlarının büyük bir bölümünü ve onun üyelerini derin bir üzüntüye ve huzursuzluğa sevkeden bu uygulamanın bir an önce düzeltilmesi en içten dileğimdir ve hükümetimizin desteği ile Yüce Meclis'in bunu düzeltereğine olan inancım tamdır.

Sayın Cumhurbaşkanım,

İzninizle şimdi de genç Hâkim ve Savcı arkadaşlarıma hitap etmek istiyorum.

Genç Hâkimler,

12 Eylül'den önce yaşanan dönem Cumhuriyet tarihinin hiç bir zaman unutulmaması gereken safhasıdır. Birlik, beraberlik ve huzur içinde bulunduğumuz bu gün dahi, Türkiye'nin 12 Eylül öncesi durumunu özleyen, Devletin zayıf ve etkisiz, özellikle kuşku içinde olmasını, ulusal, manevi ve sosyal değerlerinin zaafa ve her alanda çöküntüye uğramasını ve böylece ulusal birlik ve bütünlüğünün ortadan kalkmasını isteyen yasa dışı iç ve dış mihrakların bulunduğu gerçeğini asla unutmayınız. Türk Devleti'nin varlığı, vatanın ve milletin bütünlüğü bizim için her düşüncenin üstündedir. Bu üstün değerleri yeri geldikçe sizler kararlarınızla koruyacak ve bu yolla savunacaksınız.

Sizler, modern bir hukuk devleti olan Türkiye'mizde hukukun üstünlüğünü, hak ve adaleti egemen kılma yolunda gerekeni yapacak, bu yüce amaç doğrultusunda engel tanımayacaksınız, insan hakları, Atatürkçü düşünce ve inanç sizin rehberinizdir. Bir büyük başkanımızın da en veciz şekilde dile getirdiği gibi"... Milli devletin kuruluş gününden beri işgal ettiğiniz kürsülerde bütün ömürlerini yıpratın ve harcayan meslekdaşlarınızın faaliyet mazileri, bize, sizlere güvenebileceğimiz imanını taşımakta haklı olduğumuzu gösteriyor..." Evet, biz de sizlere güveniyor ve inanıyoruz. Atatürk ilke ve Devrimlerinin sadık bekçileri olan sizlerin, hak ve adaletin gerçekleşmesi yolunda göstereceği üstün başarı, devletimize güç, büyük milletimize ise mutluluk, güven ve huzur kazandıracaktır.

Sayın Cumhurbaşkanım,

Konuşmamın sonuna gelmiş bulunuyorum. Yüksek msamahanıza güvenerek, sizlere Türk hukuk düzeninin hangi noktadan hareketle bugün hangi aşamada bulunduğunu, yüce Atatürk'ün nasıl dinamik bir hukuk düzeninin özlemi içinde olduğunu tespit bakımından kısaca Hukuk Devrimi ve dolayısıyla bu Devrimin amaçladığı ağdaş devlet kavramını, yargı görevinin özelliği ile yıllardır çözüm bekleyen bir kısım sorunlarını ve bazı sıkıntılarını çok genel ve yalın hatlarıyla arz etmeye çalıştım.

Ancak özellikle inanmanızı istiyorum ki, ortaya çıkan olumsuz tabloya rağmen yargı teşkilti en mütevazı biriminden en yüce katma kadar her zaman olduğu gibi bundan böyle de hukuka bağlılığı, kendine özgü ağırlığı ve tarafsızlığı ile büyük milletin ve devletin yanında olacaktır.

Yeri gelmişken buradan, yargının sorunlarına gerçekten sahip çıkan ve bize manevi destek olan sayın Cumhurbaşkanımıza ve sorunlarımızın ciddiye kazanılan boyutlarına uygun bir anlayış ve kararlılık içinde gerekli olanakları esirgemeyeceğini vaadeden sayın Başbakanımıza ve sorunlarımıza Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Plninin ilk dilimini oluşturan 1985 Yılı icra Programıyla zm getirme yolundaki girişimlerinden ötürü hükümetimize şükran duygularımı sunmayı zevkli bir görev sayıyorum.

Özellikle de Adalet Bakanlığı'nın 12 Eylül'den bu yana yargının lojman ve bina sorunlarının halli için gösterdiği yoğun çabayı ve son zamanlarda sosyal tesisler ve Ankara'da bir hâkim evi sağlanması doğrultusunda giriştiği hayırlı teşebbüsü yargı mensupları olarak yürekten alkışlıyoruz.

Sözlerime son verirken beni sabırla dinlemek ltfunda bulunan Sayın Cumhurbaşkanımıza ve izinleriyle seçkin konuklarımıza şükranlarımı ve teşekkürlerimi arz ediyorum, vefakr mesai arkadaşlarımı ve yorulmak bilmeyen gayretleriyle her an Türk Milleti'nin ve hakkın hizmetinde bulunan değerli hâkim ve Cumhuriyet savcılarını ve fedakr adalet mensuplarını en içten sevgilerle selâmlıyor, yeni Adalet Yılı'nın aziz milletimize mutluluk getirmesini diliyorum.